

Keskiajan- käyttö modernin Euroopan identiteettien mosaiikissa

R. J. Evans & Guy P. Marchal (toim.): The Uses of the Middle Ages in Modern European States. History, Nationhood and the Search for Origins. Palgrave Macmillan 2011. 296 s. ISBN 978-0-230-57602-5.

Writing the Nation -sarjan osa keskiajan käytöstä moderneissa eurooppalaisissa maissa 1800- ja 1900-luvulla valaisee teemaa kolmentoista artikkelin kautta alueittain, jotka on ryhmitelty seuraavasti: keltit ja Skandinaavia, Benelux, Balkan ja Keski-Eurooppa. Alussa on luettelo kirjoittajista, mikä on kiitollista – aina sellaista ei ole. Luettelon mukaan moni kirjoittajista on joko professoreita tai vähintään tutkijoita eri yliopistoissa, joten kyseessä on meritoitunut joukko keskiajan ja sen käytön asiantuntijoita. Teos perustuu Euroopan Tiedesäätiön (*European Science Foundation*) rahoittamaan kansainväliseen tutkimusprojektiin ja sen Oxfordissa vuonna 2006 järjestämän konferenssin antiin. Projekti tarkasteli yli kolmenkymmenen nykyvaltion kansallisen histo-

riankirjoituksen historiaa, mikä heijastuu monipuolisesti julkaisun sisältöön.¹

Käsilä oleva teos alkaa toimittajan, Luzernin yliopiston emeritusprofessori Guy P. Marchalin johdannolla ja päättyy toisen toimittajan, Oxfordin yliopiston professori R. J. W. Evansin yhteenvedoon. Marchal perustelee esipuheessaan, miten mukana olevat artikkelit ja niiden käsittelemien maiden historiankäyttö valittiin kirjaan ja painottaa, että teokseen on otettu mukaan etenkin pienempiä eurooppalaisia nykyvaltioita, jotka eivät keskiajalla olleet vielä valtioita, mutta ovat olemassaolonsa aikana hyödyntäneet keskiaikaa identiteettiensä rakentamisessa. Tällaisia valtioita ovat esimerkiksi Irlanti, Belgia, Islanti, Norja ja Suomi.

Historiankäyttöön liittyvät näkökulmat historiankirjoituksessa ovat yleistyneet 1990- ja 2000-luvulla eri puolilla Eurooppaa ja ne ovat pikkuhiljaa rantautuneet myös Suomeen. Painopisteet suurimmassa osassa artikkeleita ovat etenkin siinä, miten eri kansalliset alueet loivat identiteettiään keskiaikaa hyödyntäen etenkin 1800- ja 1900-luvulla, muodostaen kulttuurisen pohjan poliittiselle toiminnalle myöhemmässä valtionmuodostuksessa. Osassa yksi käsitel-

lään muun muassa Suomen keskiajankäyttöä, jota esittelee historiankäyttöön liittyvillä tutkimuksillaan mainetta niittänyt Derek Fewster. Hänen artikkelinsa toimii ikään kuin yhteenvetona hänen ”Kumpujen yötä” ja muuta suomalaisen menneisyyden luomista käsittelevästä väitöskirjastaan. Teksti on yksi kirjan kiinnostavimmista sekä sisällöltään että muodoltaan. Muita kirjan mieleenpainuvimpia artikkeleita ovat Islannin yliopiston professorin Guðmundur Hálfðanarsonin artikkeli Islannin keskiaikaisista käsikirjoituksista ja niiden poliittisesta käytöstä Islannin modernin valtion luomisprosessissa sekä Nijmegenin yliopiston professori Peter Raedtsin artikkeli Hollannin ambivalentista suhteesta keskiaikaan 1800-luvulla, jolloin myös kysymys katolisesta menneisyydestä ja uskonnollis-poliittisesta suhtautumisesta siihen herätti eriäviä mielipiteitä.

Marko Šuican artikkeli Kosovon taistelun 600-vuotisjuhlinnasta vuonna 1989 on ajankohtainen, koska siinä käsitellään sotaisan muiston käyttöä poliittisen manipuloinnin työkaluna. Ahaa-elämyksiä herätti myös Sienassa ja Bolognassa toimivien professoreiden Marko Morettin ja Ilaria Porcianin artikkeli Italian keskiaikaan liitettyistä tulkinnoista muun muassa Risorgimenton eli Italian yhdistymisen aikana. ”Uudelleen keksitty” keskiaika näytteli tärkeää osaa esimerkiksi Savoijin dynastian juhlinnassa ja turismin kasvattajana

1. Ks. myös Petteri Norringin syväluotaus koko *Writing the Nation* -kirjasarjasta tässä numerossa.

1900-luvun alussa. Moni teoksen artikkeli käsittelee etenkin sitä, miten historiasta poimittuja keskiajalla toimineita kansallisia hahmoja, kuten Wilhem Tellä ja Jan Husia eli Juhana Hussia, on hyödynnetty myöhemmin kansallisten identiteettien rakentajina. Lopun tiivistelmässä Evans kiteyttää, miten medievalismi muodosti tärkeän teeman kansallisissa historiografioissa.

Teokseen on monipuolisuudestaan huolimatta jäänyt aukkoja, koska esimerkiksi Liettua – pieni valtio, jolla on mahtava historia – ei ole mukana käsittelyssä. Toinen maa, jota itse kaipasin, on Ruotsi. Se olisi muinaisen suuruutensa murentumisen kautta tuonut toisenlaisen näkökulman kysymykseen kansallisen identiteetin rakentamisesta. Ruotsalaista historiakuva on nimittäin tutkittu hyvin tarkasti viime vuosikymmenten aikana (mm. Peter Aronsson ja Ulf Zander).

Kaiken kaikkiaan näkökulmien runsaus ja esiteltyjen alueiden mosaiikki pelkkien yleistietojen nojalla hankalasti hahmotettavissa olevine paikallisine historioineen tekee teoksesta raskaslukuisen. Mahdollisesti teos toimisi paremmin viiteteoksena, josta on helppo poimia osioita yksitellen tarpeen vaatiessa. Teos nimittäin edustaa huomioimisen arvoista ja laajalaisuudessaan merkittävää tutkimuskirjallisuutta, etenkin jos on kiinnostunut spesifisti keskiajankäytöstä ja eri eurooppalaisten kansallisten ”sankarien” käytöstä. Tällöin sitä ei voi sivuuttaa, ja teos löytyneekin jatkossa kansallista historiankäyttöä käsittelevien tutkijoiden viitteistä.

FT, VAPAA TUTKIJANA EVA AHL-WARIS
HELSINKI